

בס"ד. שיחת ש"פ וישב, מבה"ח טבת, ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. דובר לעיל (בהתוועדות דיי"ט כסלו¹) אודות הענין ד"פדה בשלום נפשי², שלכאורה הוא ענין שאינו בתכלית השלימות, שהרי מזה גופא שהכתוב צריך להבהיר שהפדי' היתה בשלום, מובן, שהי' יכול להיות מצב אחר — באופן של מלחמה, כהמשך הכתוב: "מקרב", שזהו ענין של מלחמה. והסיבה לאפשרות כזו היא — כהמשך הכתוב: "כי ברבים היו עמדי", לפי שישנו ענין של ריבוי ופירוד, ועד שיתכן שהדברים הנפרדים הם באופן שאינם יכולים להיות ביחד, אלא הם מנגדים זל"ז באופן שיש מלחמה ביניהם — שזהו בריחוק והיפך לגמרי מענין האחדות. ובפרטיות יותר:

תכלית השלימות היא — אחדות הפשוטה, שזהו ענין נעלה יותר מ"הוי' אחד"³, כי:

הענין ד"אחד" (בניגוד ל"יחיד") מורה שמלבד הא' שקאי על אלופו של עולם, יש גם ז' רקיעים וארץ — ח' (ח' ענינים נפרדים), וד' רוחות העולם (ד' ענינים נפרדים), שבהם צריך לפעול המשכת אלופו של עולם (כמ"ש הב"י בשם הסמ"ק⁴ בנוגע לרמז בתיבת "אחד").

ולמעלה מזה הוא הענין ד"אין עוד מלבדו"⁵, היינו, שאין מציאות אחרת מלבד הקב"ה — אחדות הפשוטה.

וגם ענין זה יכול להתגלות בעולם — כפי שהי' לעתיד לבוא, וכמבואר בתניא⁶ ש"כבר הי' לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה, כדכתיב⁷ אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים אין עוד מלבדו":

"הוי' הוא האלקים" פירושו, שישנם שני ענינים, "הוי'" ו"אלקים": הוי' — שם העצם ושם המפורש⁸ וכו', ובפרט ע"פ המבואר בקבלה

(1) במאמר ד"ה פדה בשלום פ"ד (לעיל 6) פל"ו (מו, א).

(2) תהלים נה, יט. ע' 262.

(3) ואתחנן ו, ד. ועוד.

(4) או"ח סס"א (ד"ה כתב הסמ"ק).

(5) שם ד, לה.

(6) ואתחנן ו, ד. ועוד.

(7) הוי' יסוה"ת פ"ו ה"ב. הוי' ע"ז פ"ב ה"ז ובכס"מ שם. הוי' נשיאת כפים פ"ד ה"י.

(8) מו"נ ח"א פס"א ואילך. פרדס שי"ט בתחלתו. עיקרים מ"ב פכ"ח.

וחסידות שהוי' מורה שהוא הי' הוה ויהי' כאחד⁸, שזהו"ע שלמעלה מהטבע; ו"אלקים" — בעל הכחות כו' (כמבואר בשו"ע⁹), היינו, שישנם ריבוי כחות, אלא שהקב"ה הוא בעל הכחות. והחידוש הוא — שאע"פ שהוי' ואלקים הם שני ענינים, ועד שהם ענינים הפכיים, מ"מ, נעשה יחוד ביניהם — "הוי' הוא האלקים", אבל עדיין הרי זה יחוד של שני ענינים. ולמעלה מזה הוא הענין ד"אין עוד מלבדו", שאין שום מציאות אחרת מלבד אחדות הפשוטה.

וענין זה נתגלה למטה — כמובן מזה שמ"ת הי' באופן ד"וירד הי' על הר סיני¹⁰, וכהדיוק בדרושי חסידות¹¹ שהחיבור דעליונים ותחתונים יכול להיות בב' אופנים: (א) העלאת התחתונים למעלה, (ב) ירידת העליונים למטה, ועז"נ "וירד הוי' על הר סיני", היינו, שהענין דמ"ת לא הי' באופן שהעלו את התחתונים (מקבלי התורה) למעלה, אלא באופן שהעולם נשאר במציאותו ("וועלט איז געבליבן וועלט"), ושם הי' הגילוי ד"אין עוד מלבדו", ולא עוד אלא שהגילוי הי' באופן ד"הראת", "הראת ממש בראי' חושיית"⁶, מעין המעמד ומצב דלעתיד לבוא, תכלית שלימות הבריאה.

ומזה מובן שהענין ד"פדה בשלום נפשי" אינו תכלית השלימות — דכיון שצריכים לפעול ענין של שלום, הרי מובן שזהו מעמד ומצב שיש בו ריבוי ופירוד, עד שיכול להיות ענין של התנגדות ומלחמה, כך, שאין זה מעמד ומצב של התאחדות ("אחד"), ועאכו"כ שאין זה באופן של אחדות הפשוטה.

[ועד"ז בנוגע לבנ"י — לא רק שאין זו הדרגה ד"ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד", שהם מלכתחילה "כולא חד", אלא אפילו לא כפי שרק "מתקשראן דא בדא, ישראל באורייתא ואורייתא בקוב"ה", היינו, שישנם ג' ענינים, ישראל אורייתא וקוב"ה, אלא שמתאחדים ועד שנעשים מציאות אחת¹²].

ב. אמנם, בהמשך לפסוק "פדה בשלום", נאמר (בסיום המזמור) "ואני אבטח בך", כמדובר בהתוועדות די"ט כסל"ג ש"בך" קאי על הקב"ה בעצמו.

8) זח"ג רנז, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט.

11) ראה תו"מ חל"א ע' 43. וש"נ.

12) ראה גם ד"ה פדה בשלום הנ"ל פ"ה (לעיל ע' 263 ואילך). וש"נ.

13) ס"ב (לעיל ע' 273).

9) תניא שעהיהו"א פ"ז (פב, א).

10) אור"ח סוס"ה.

11) יתרו יט, כ.

ובהקדים — שבענין זה מצינו במדרש¹⁴ ב' פירושים: (א) "בך — ככ"ב אותיות שכתבת לנו בתורה, בי"ת שנים כ"ף עשרים, הרי בך", (ב) "בך — בהקב"ה"¹⁵, במהותך ועצמותך.

והענין בזה — שאע"פ שמהותו ועצמותו ית' הוא למעלה לגמרי מענין האותיות (גם כפי שהם בדרגא הכי נעלית), שכללותן הוא מספר כ"ב (כמ"ש רבינו הזקן בשער היחוד והאמונה¹⁶), מ"מ, נמשך הוא ע"י "כ"ב אותיות שכתבת לנו בתורה" — "תורה אור"¹⁷, וכאמור לעיל¹⁸ שהתורה נקראת "דרך הוי"¹⁹, שעל ידה נמשך הגילוי דהוי' למטה.

וזהו "פדה בשלום וגו' ואני אבטח בך" — שע"י כ"ב אותיות התורה, ממשיכים מהותו ועצמותו של הקב"ה גם במקום שמצד עצמו הוא באופן של ריבוי ופירוד שלכן צריך לפעול בו ענין השלום.

ג. והנה, נתבאר לעיל²⁰ שהתורה כללות ופרטות נאמרה²¹, והיינו, שבכל ענין שבתורה (כמו "שנים אוחזין בטלית"²² או "המחליף פרה בחמור"²³) ישנו הענין הכללי והנקודה הכללית שבו (ועד לנקודה כללית שנוגעת לכל עניני התורה), וישנם גם פרטי הענינים שבו (ובזה גופא ישנו גם ענין ההתכללות, שבכל פרט כלולים גם שאר הפרטים, וכנ"ל²⁰ שזהו הטעם ש"העוסק במצוה פטור מן המצוה"²⁴, כיון שבמצוה שעוסק בה כלולים גם כל שאר המצוות, אלא שעכשיו מתגלה בעיקר ענינה של מצוה פרטית זו).

וכן הוא בנוגע ל"ט כסלו, שישנו כללות הענין וישנם הפרטים שבו; וכיון שישנם כמה פרטים, הרי מובן שאי אפשר שיבואו כל הפרטים בבת אחת, כמ"ש²⁵ "אחת דבר אלקים שתים זו שמעתי", והיינו, שאף שאמירת הקב"ה היא באופן ש"זכור ושמור בדיבור אחד נאמר²⁶, מ"מ, בנוגע לשמיעת האדם (אפילו בנ"י ש"קרויין אדם"²⁷ ע"ש "אדמה לעליון"²⁸) הרי זה באופן ש"שתים זו שמעתי", כיון שאין האוזן יכולה לשמוע שני דברים בדיבור אחד, אלא כל פרט צריך לבוא בפני עצמו;

(21) ראה חגיגה ו, סע"א ואילך. וש"נ.

(22) ב"מ בתחלתה.

(23) שם ק, רע"א.

(24) סוכה כה, סע"א. וש"נ.

(25) תהלים סב, יב.

(26) מכילתא ופרש"י יתרו כ, ח.

(27) יבמות סא, רע"א. וש"נ.

(28) ראה של"ה ג, א. ועוד.

(14) שהש"ר פ"א, ד (קרוב לסופו).

(15) ראה גם שהש"ר שם (בפיסקא

שלפנ"ז).

(16) ספי"א.

(17) משלי ו, כג.

(18) שם סס"ב (לעיל ע' 333).

(19) וירא יח, יט.

(20) שם סט"ו (לעיל ע' 286). וש"נ.

ובהכרח שתחילה יבוא פרט זה ולאחריו פרט נוסף, אע"פ שכל פרט בפ"ע הוא ענין עיקרי.

והנה, בין פרטי הענינים די"ט כסלו ישנו המכתב של רבינו הזקן²⁹ שבו כותב ד' פרטים בנוגע לגאולה: "יום אשר עשה ה' לנו — (א) יום יט כסלו, (ב) יום ג' שהוכפל בו כי טוב, (ג) יום הלולא רבא של רבינו הקדוש נ"ע, (ד) וכשקריתי בס' תהלים בפסוק פדה בשלום נפשי .. יצאתי בשלום כו"; ובודאי שכל א' מפרטים אלו הוא בדיוק, ויש לו שייכות לענין הגאולה.

ולכל לראש — הענין ד"יום יט כסלו", היינו, שהגאולה שייכת ליום י"ט בחודש, כי, שיעור תהלים של יום י"ט בחודש הוא "תפלה למשה"³⁰, וידוע³¹ שבתפלה ישנו גם ענין הגאולה, אלא שזהו ענין הגאולה כפי שבאה ע"י "תפלה למשה".

ד. ועתה נתעכב על הענין השני — "יום ג' שהוכפל בו כי טוב"³²:

ובהקדמה — שהקביעות די"ט כסלו בימי השבוע יכולה להיות בכמה אופנים, וכיון שבשנת הגאולה חל י"ט כסלו ביום השלישי בשבוע, הרי מובן, שגם ענין זה שייך לגאולה; ומובן שכאשר הקביעות היא באופן כזה, כבשנה זו, אזי נעשים עניני הגאולה ביתר שאת וביתר עוז³³. ובכן: בנוגע לענין דהוכפל בו כי טוב — מצינו שכאשר נאמר בפ"ט טוב, הרי זה מורה על ב' ענינים של "טוב": "טוב לשמים וטוב לבריות"³⁴.

וכיון שרבינו הזקן מקשר את גאולתו עם הענין ד"הוכפל בו כי טוב", הרי מובן שהכוונה היא לב' הענינים שעל ידם היתה הגאולה: תורה (שעלי' נאמר "פדה בשלום נפשי"³⁵) — "טוב לשמים", וצדקה (ש"היא שעמדה לנו לפדות חיי נפשנו"³¹) — "טוב לבריות".

ה. אך צריך להבין:

תורה וצדקה — הם שני ענינים שונים לגמרי שלכאורה אינם

(29) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 180 ואילך.

(30) ראה גם תו"מ חנ"ה ס"ע 62. וש"נ.

(31) קידושין מ, א. וראה אוה"ת בראשית לג, ב. משפטים ע' א'קנו. ועוד.

(32) ראה ברכות ח, רע"א ובפרש"י.

(29) אג"ק שלו ס"ע רלא ואילך. וש"נ (נעתק ב"היום יום" יט כסלו).

(30) תהלים צ, א. וראה גם שיחת ש"פ וישב, שבת חנוכה, מבה"ח טבת תשל"ב סי"ח (תו"מ חנ"ה ס"ע 411 ואילך). וש"נ.

(31) ראה תניא אגה"ק ס"ד.

שייכים זל"ז, שהרי תורה היא מלמעלה למטה, וצדקה היא מלמטה למעלה.

זאת ועוד:

צדקה — אינה כמו גמילות חסדים שהיא "בין לעניים ובין לעשירים"³⁶, אלא היא לעניים דוקא. ובפרט ע"פ המבואר באגה"ק³⁷ שענין הצדקה הוא ל"דל ואביון דלית לי' מגרמי' כלום", שזוהי תכלית השפלות; משא"כ תורה, חכמתו ית', ובפרט פנימיות התורה — הרי היא תכלית העשירות. וגם בנוגע ללימוד התורה אין חילוק בין עשיר לעני³⁸ (ועד שיכול להיות שהעני יהי' בדרגא נעלית יותר³⁹), ובלשון רבינו הזקן בתניא פרק ל"ב: "מי יודע גדולתן ומעלתן .. בשגם שכולן מתאימות כו".

ועפ"ז אינו מובן איך הענין ד"הוכפל בו כי טוב" כולל ב' הענינים דתורה וצדקה ביחד, בה בשעה שהם שני ענינים שונים לגמרי!?

אך הענין הוא — שזהו החידוש של י"ט כסלו, שפועל חיבור ב' הקצוות, שענין התורה (כולל גם פנימיות התורה) יומשך למטה ביותר, במקום שבו יש צורך בענין הצדקה.

ו. ועפ"ז יש לבאר פלא גדול בא' מאגרותיו של רבינו הזקן שנדפסה באגה"ק⁴⁰ בנוגע לגודל מעלת הצדקה:

באגרת המקורית⁴¹ יש פיסקא אודות גודל החשיבות והמעלה שבהחזקת צדיקי הדור, שאף "שאשתו ובניו של אדם קודמין לכל על פי התורה", הנה "צדיקים שבדור .. קודמין לבניו על פי הדין, וצדיקים שבארץ ישראל קודמין לצדיקים שבחוץ לארץ, לבד מזאת שלא הניחו כמותם בחו"ל".

וכוונת הדברים היתה להרמ"מ מהאַרְאָדָאָק, שהי' אז בארץ ישראל⁴², וכיון שרבינו הזקן השתדל לתמוך בו, כתב גם אגרת זו כדי לעורר ע"ד התמיכה בצדיקים שבארץ ישראל כו'.

אמנם, כאשר אגרת זו נדפסה בתניא, ע"י אדמו"ר האמצעי, ממלא מקומו של רבינו הזקן, נשמטה כל הפיסקא אודות הצדיקים שבארץ ישראל.

(36) סוכה מט, ב.	(40) ס"ט.
(37) ס"י (קטו, ב).	(41) נדפסה לאח"ז באג"ק שלו ע' מד
(38) ראה טושו"ע י"ד רסרמ"ו.	ואילך. וש"נ.
(39) ראה נדרים פא, רע"א. הל' ת"ת	(42) ראה גם תו"מ חנ"ב ס"ע 79. וש"נ.

לאדה"ז פ"א ה"ג.

ולכאורה תמוה: כיון שאגרת זו נכתבה מלכתחילה לצורך התמיכה בהרמ"מ מהאַרְאָדָאָק — הי' מן הראוי להדגיש את גודל מעלתו, שהי' ממלא מקומו של הרב המגיד משך זמן לאחרי הסתלקותו, ועד שגם רבינו הזקן קיבל ממנו, ולכן יש להשתדל ביותר לתמוך בו, בגלל שהוא ה"רבי" כו'⁴³) (נוסף על גודל המעלה שבנתינת צדקה לצדיק שחשיב כמו קרבן כו'⁴⁴); ואעפ"כ השמיטו באגה"ק שבתניא כל הענין שמדובר אודות הצדיקים שבדור, כך, שנשאר רק תוכן האגרת בנוגע לכללות ענין הצדקה, החל מנתינת לחם ומים לעני בתכלית שלית לי' מגרמי' כלום? ! והביאור בזה — ע"פ האמור לעיל שרבינו הזקן רצה לפעול בדרגא התחתונה שבענין הצדקה (לא רק נתינה לצדיק ורבי כו'), אלא נתינה לעני כפשוטו), שגם היא תהי' קשורה ומחוברת עם ענין התורה כו'.

ז. והנה, נוסף לכך שהענין ד"הוכפל בו כי טוב" מורה שישנם ב' הענינים דתורה וצדקה, הנה מצד ענין ההתכללות, הרי זה באופן שבתורה גופא יש גם ענין הצדקה, וכן בצדקה גופא יש גם ענין התורה:

ענין הצדקה שבתורה הוא כללות הענין דהפצת התורה והמעיינות חוזה, היינו, שלא להסתפק בלימוד התורה לעצמו, אלא לצאת גם ל"חוצה" ולהפיץ שם גם את המעיינות דפנימיות התורה, ובאופן ד"יתפרנסון"⁴⁵, כך, שגם אצל מי שנמצא ב"חוצה" יהיו המעיינות באופן שהוא בעצמו יבין זאת בשלימות כמו דבר ששייך אליו ("זיין אייגענע זאַך") — כמובן מדיוק הלשון "חוצה" גופא שיש לו שייכות לענין, דאל"כ לא מתאים לקרותו "חוצה" (שהוא מחוץ לענין זה), כשם שלא שייך לומר על חוש המישוש שהוא "חוצה" מענין השכל⁴⁶.

וכמו"כ ישנו ענין התורה שבצדקה:

מצינו בגמרא⁴⁷ אודות אברהם אבינו — הראשון שעסק בהכנסת אורחים — ש"לאחר שאכלו ושתו .. אמר להם .. משל אלקי עולם אכלתם, הודו ושבחו וברכו למי שאמר והי' העולם".

ולכאורה אינו מובן⁴⁸: למה הוצרך אברהם לקשר זאת עם ענין האכילה דוקא — "משל אלקי עולם אכלתם (ולכן) הודו ושבחו וברכו כו'"; למה לא אמר והסביר להם כללות ענין האלקות — לאו דוקא

43) ראה בית רבי ח"א ספ"ד ואילך. וראה ע' 128 הערה 90. וש"נ.

44) תר"מ ח"ב ע' 75. וש"נ. 46) ראה גם תניא שעהויה"א פ"ט.

44) ראה כתובות קה, ב. 47) סוטה יו"ד, ריש ע"ב.

45) תקו"ז ת"ו בסופו. וראה תר"מ ח"ס 48) ראה גם לעיל ס"ע 288 ואילך. וש"נ.

בשייכות לענין האכילה, וכמו "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה"⁴⁹, וכמו ההתבוננות שעל ידה הגיע אברהם עצמו להכרת הבורא, כמסופר במדרשי חז"ל⁵⁰ שהתבונן בעניני הבריאה (שמים וארץ, שמש וירח כו'⁵¹) עד שהגיע להכרה שיש בעה"ב לבירה זו!?

הן אמת שקודם שנתן להם כל צרכיהם, לא הי' שייך לדבר עמהם אודות ענינים שכליים; אבל לאחר שכתב נתן להם כל צרכיהם, הי' יכול להתחיל לדבר עמהם אודות כללות ענין האלקות!?

אך הענין הוא — שאברהם רצה להמשיך אלקות גם באכילה הגשמית, עי"ז שידעו שמה שאכלו ושתו הי' "משל אלקי עולם".

וזהו תוכן הענין שגם בצדקה ישנו ענין התורה — שגם נתינת אכילה ושתי' לערביים, שזוהי הדרגא הכי תחתונה שבענין הצדקה, קשורה עם הסברת ענין האלקות ("משל אלקי עולם אכלתם .. ברכו למי שאמר והי' העולם") — תורה.

ח. וכאמור לעיל, כאשר הקביעות די"ט כסלו היא ביום ג' שהוכפל בו כי טוב, הרי זה מודגש בתוקף יותר ובהתגלות יותר (וכמודגש גם בכך שרואים זאת ב"לוח").

ואז מודגש יותר גם הענין ד"דפדה בשלום נפשי" — כיון שפסוק זה הוא בשיעור תהלים של יום השלישי בשבוע, כשאומרים תהלים בשופי, כפי שנחלק לימי השבוע⁵².

ומזה מובן, שבקביעות כזו יש נתינת כח מיוחדת לפעול כל ענינים אלו,

ועד לענין ד"פדה בשלום" כפי שנעשה ע"י פנימיות התורה — שכיון ש"לית תמן לא קושיא ולא מחלוקת כו"⁵³ [לא כמו נגלה דתורה, לא מיבעי תלמוד בבלי, שיש בו ריבוי קושיות כו', ועז"נ⁵⁴ "במחשכים הושיבני" (גם מלשון עכבה), אלא אפילו תלמוד ירושלמי, שאף שאין זה באופן ד"במחשכים הושיבני", הרי עדיין יש ענין של קושיא כו'], לא שייך בה ענין של מלחמה כלל, ולכן הרי זה אמיתית ענין השלום⁵⁵.

* * *

52) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ג ע' תעג ואילך. וש"נ.

53) זח"ג קכד, ב (ברע"מ).

54) איכה ג, ו. וראה סנהדרין כד, א.

55) ראה תו"מ סה"מ כסלו ע' מו ואילך.

וש"נ.

49) ישעי' מ, כו.

50) הובאו בתורה שלמה לך לך טו, ז

(אות פט).

51) נזכר גם אודות ההתבוננות באש,

מים, עננים ורוח (ראה ב"ר פל"ח, יג).

ט. בעמדנו ביום השבת שלאחרי י"ט כסלו, שבו מתעלים כל ימי השבוע שלפנ"ז, ובפרט י"ט כסלו שחל ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב — הנה כאן המקום לסיים כמה ענינים שכנראה לא נתבארו כל צרכם בהתוועדות ד"ט כסלו, ובפרט בנוגע לסיום (בקשר ובשייכות לסיום על חלוקת הש"ס ב"ט כסלו העבר על מנת לסיימו ב"ט כסלו הבעל"ט) על מסכת הוריות, שזהו הסיום של סדר נזיקין, ויתכן גם שזהו סיום כל הש"ס כולו, כמדובר בארוכה⁵⁶.

(והוסיף בכת"שחוק): וכבר ישנו ה"היתר" ללמוד ביום השבת שלישי א' נגלה⁵⁷.

המשך הביאור בהסיום — נכלל בשיחת י"ט כסלו (סל"ד ואילך)⁵⁸. וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א (בהמשך לסיום המסכת ב"תיקו"): ויה"ר שיקויים הר"ת ד"תיקו" (המובא בשל"ה⁵⁹ ע"פ הזהר⁶⁰) "תשבי יתרץ קושיות ואיבעיות", היינו, שכל הקושיות כו' יתורצו ע"י אליהו הנביא, שיבוא מיד, ביום הש"ק זה. ואף שמצינו בגמרא⁶¹ שאלהו הנביא אינו יכול לבוא בשבת — הנה כשם שיתרץ את כל השאלות, יתרץ גם שאלה זו! ...

* * *

י. מאמר (כעין שיחה) ד"ה וישב יעקב גוי'.

* * *

יא. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁶² "עולה תמנתה", "ובשמשון הוא אומר⁶³ וירד שמשון וגוי' תמנתה, בשפוע ההר היתה יושבת, עולין לה מכאן ויורדין לה מכאן",

— שכוונת רש"י (לא לתרץ הסתירה מהלשון "וירד" שנאמר בשמשון, שהרי אין דרכו של רש"י⁶⁴ לתרץ קושיא מפסוק שהבן חמש

---

(56) שיחת י"ט כסלו ס"ו ואילך (לעיל ע' 277 ואילך).
 (57) ראה צוואת אדמו"ר מהר"ש (אג"ק שלו ע' ג). וראה גם תו"מ ח"ב ס"ע 204 ואילך. וש"נ.
 (58) לעיל ע' 307 ואילך.
 (59) חלק תושבע"פ כלל אות תי"ו (תט), (א).
 (60) ח"ג כח, א.
 (61) ראה עירובין מג, א"ב. וראה גם תו"מ חנו" ע' 341. וש"נ.
 (62) פרשתנו לח, יג.
 (63) שופטים יד, א.
 (64) להעיר, שאף שרש"י לא כתב "כללים" לפירושו (ראה גם תו"מ חס"ד ס"ע 267. וש"נ) — הנה כלל זה (שכפנים) אינו

למקרא לא למד עדיין, אלא) לבאר מדוע מדייק הכתוב שהוגד לתמר שיהודה "עולה תמנתה" (ולא "הולך תמנתה"), דכיון שבשפוע ההר היתה יושבת, ושתי דרכים מוליכות אלי, הוצרכה לידע שהולך בדרך העולה מתחתית ההר.

ומקדים רש"י "ובשמשון הוא אומר וירד שמשון", כדי לרמז הטעם שהכריחו לפרש שבשפוע ההר היתה יושבת (למרות הדוחק שבדבר שאינו דבר הרגיל לתועלת העיר), ולא פירש שהכוונה לעלי במעלה וחשיבות, כפי' הא' בגמרא⁶⁵ "שמשון שנתגנה בה (שנשא מבנות פלשתים האסורות לו) כתיב בי' ירידה"⁶⁶, יהודה שנתעלה בה (שממש נולדו פרץ וזרח שהעמידו מלכים ונביאים בישראל) כתיב בי' עלי", כי, "בשמשון הוא אומר וירד", שחוזר ואומר הלשון "וירד" כמ"פ, וכיון שאין לפרש בכל מקום ענין של ירידה בחשיבות, עכצ"ל שהכוונה לירידה (גשמית) מההר, כיון שבשפוע ההר היתה יושבת —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"י ע' 122 ואילך.

יב. בהערות על הזהר מתעכב אדמו"ר⁶⁷ על מאמר הזהר⁶⁸ "מאן דאשתדל באורייתא [אשתדל] דייקא, ע"ד דיוק הלשון "העוסק בתורה"⁶⁹] להוי לי' חיים בעלמא דין ובעלמא דאתי וזכי בתרין עלמין", ד"לכאורה הוא כפל לשון, כי הרי אמר מקודם בעלמא דין ובעלמא דאתי, ומבאר: "יל"פ בתרין עלמין היינו בכל עולם גופא מעלמא דין

עדיין נ"ך, ולכן לא צריך רש"י לתרץ קושיא שתעורר אצלו בעתיד, אלא רק לבאר דבר המוקשה בפסוק זה עצמו.

65) סוטה יו"ד, א (ובפרש"י).

66) ראה גם מכתב ב' דחנוכה שנה זו (אג"ק חכ"ז ריש ע' שג) — מענה לשאלה בענין זה.

67) לקוטי לוי"צ הערות לזח"א ע' קמת.

68) פרשתנו קפד, ב.

69) ראה סה"מ תרצ"ג ע' תצו ואילך.

ועוד.

"מלמדו אותיות התורה .. הנקודות והטעמים כו", ואח"כ "עוסקים ה' שנים בלימוד כל המקרא וכו'".

כמו שאר "כללי רש"י" שלמדים אותם (ע"פ צד השוה כו') ממקומות שונים בפירוש רש"י*, אלא זהו כלל שמוכרח מפירוש הפסוק עצמו — ע"פ דברי רש"י "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא" (בראשית ג, ח), באופן המתאים לסדר הלימוד של "בן חמש למקרא**", שבלמדו חומש, לא למד

(* וב"כללים" כאלו, הרי יתכן שימצא במקום אחר פירוש רש"י שאינו מתאים עם כלל מסויים, ואז יצטרך מחבר הכללים לומר טעות הוא בידי (שהרי אינו אלא בן אדם).

** כפי שמבאר רבינו הזקן בריש הלכות תלמוד תורה פרטי סדר הלימוד — שתחילה

ועלמא דאתי יש תריין עלמין, עלמא דיין הוא ה' אחרונה⁷⁰ ומלואו הוא ג"כ ה', עלמא דאתי הוא ה' ראשונה⁷¹ ומלואו הוא ה'".

אך עדיין צריך להבין: מהו ענינם של ה"תריין עלמין" שישנם בכל עולם גופא מ"עלמא דיין" ו"עלמא דאתי", והיכן רואים זאת?

וגם צריך להבין מה הם ב' הענינים שבב' הלשונות "להוי לי' חיים (בעלמא דיין ובעלמא דאתי)", ו"זכי (בתריין עלמין)"?

וכמדובר כמ"פ שמצד קוצר הנייר לא פירש אאמור"ר כל הענין באריכות, בסמכו על כך שיבינו זאת לבד, ע"פ חסידות, ועד גם ע"פ נגלה דתורה.

ג. ויש לומר הביאור בזה — בהמשך להמדובר במאמר⁷² שבכל ענין יש גליא וסתים, ועפ"ז נמצא שגם בכל עולם מ"עלמא דיין" ו"עלמא דאתי" יש "תריין עלמין" — גליא וסתים.

[וכן הוא בענין ד"וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען"⁷³, שהם שני ארצות, "ארצות החיים"⁷⁴ לשון רבים⁷⁵, שהם ה' תתאה וה' עילאה. וקשור גם עם ביאור הצ"צ⁷⁶ בנוגע ל"מערת המכפלה", "בית ועלי' על גביו"⁷⁷ — שבכל אחד מהם יש גליא וסתים].

וענין זה רואים בכל עולם — החל מכמו שהוא למטה בגשמיות, ועד כפי שהוא ברוחניות הענינים, בספירות, וכן בשמות, כמו ב' השמות הוי' ואלקים, ששם הוי' שהוא למעלה מהתלבשות כו' הוא בחי' סתים, ושם אלקים הוא בחי' גליא, שנמשך בגלוי למטה.

[ולהעיר מהמובא בזכרונות כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷⁸ אודות מה שדיבר רבינו הזקן עם הר"מ מהאָרְאָדאָק בענין שם אלקים אם יש צורך בענין הברור כו'. והיינו, שבנוגע לשם הוי' — בודאי אין צורך בענין של ברור, כיון שהוא למעלה מהתלבשות כו' (העכער פון דעם גאַנצן ענין)]. ובנוגע לעולם — בודאי יש צורך בבירור. אבל השאלה היא

74 תהלים קטז, יט.

75 ראה תו"א ריש פרשתנו.

76 ראה אוה"ת חיי שרה קיח, ב. (כרך

ד) תשעה, א.

77 עירובין נג, א. הובא בפרש"י עה"ת

חיי שרה כג, ט.

78 ראה גם תו"מ — רשימת היומן ס"ע

שסב. וש"נ.

70 כמ"ש (ישעי' כו, ד) "בי"ה .. צור

עולמים", ודרשו רז"ל (מנחות כט, ב) "בה' נברא עולם הזה".

71 במנחות שם: "ביו"ד נברא עולם

הבא", והרי ההתפשטות של אות יו"ד היא אות ה' ראשונה.

72 שנאמר בהתוועדות — פ"ד ואילך

(לעיל ע' 342 ואילך).

73 ריש פרשתנו.

בנוגע לשם אלקים — אם הוא רק מברר, או שגם בו יש צורך בענין של בירור כביכול, שזהו בגלל ששם אלקים נמשך בגלוי למטה].

וכמו"כ ישנו הענין דסתים וגליא באור ישר ואור חזור, מלמעלה למטה ומלמטה למעלה כו'.

וזהו גם החילוק בין הלשונות "להוי לי' חיים" ו"זכי" — ש"חיים" הו"ע של גליא, כי רק כאשר החיות היא בגילוי הרי זה נקרא חיים, משא"כ אם החיות הוא בהעלם כו'; משא"כ "זכי" — הרי אדרבה: ענינו באופן של העלם, וכמו שאומרים על פלוני שיש לו זכות שמגינה עליו, שאין הכרח שענין זה יהי' בגילוי דוקא, אלא יכול להיות גם בהעלם כו'.

יד. בהמשך להמבואר בפירוש רש"י, יש לבאר גם הוראה שלמדים מזה — שיש ענין שיכול להיות באופן של עלי' או באופן של ירידה ("עולין לה מכאן ויורדין לה מכאן"):

ישנם הטוענים בנוגע לנשים נכריות שזהו ענין של עלי', כפי שרואים אצל יהודה — "שנתעלה בה" (שמשם נולדו פרץ וזרח כו'), ועד לעלי' כזו שבה תלוי' ביאת המשיח!...

וממשיכים לטעון שזוהי טובה ועלי' גם עבור הגוי — במכ"ש מזה שצריך לפעול על גוי שיקיים שבע מצוות בני נח, שזוהי מעלה גדולה עבורו (כמ"ש הרמב"ם⁷⁹), ועאכו"כ — טוענים הם — אם יעשו ממנו יהודי, ועד למעמד ומצב של חתונה עם יהודה, החזק והמובחר שבשכטים!...

והמענה על זה — שבאותה מדה הנה "בשמשון הוא אומר וירד וגו'", וכמבואר בארוכה בתנ"ך⁸⁰ כל המשך המאורעות שלאח"ז שסבל שמשון מהפלשתים, ועד למאורע שעליו נאמר⁸¹ "לישועתך קויתי ה'".

וטעם החילוק בין יהודה לשמשון — מצד ענין הגיור:

ובהקדים מה שמצינו בפירוש רש"י⁸² בנוגע לרות ש"מתוך דברים של רות אתה למד שאמרה לה נעמי אסור לנו וכו'" — איסור יציאה חוץ לתחום בשבת ("אל אשר תלכי אלך"), איסור יחוד ("באשר תליני אלין") וכו', ועד לדין ארבע מיתות ב"ד ("באשר תמותי אמות ושם אקבר").

(81) ויחי מט, יח ובפרש"י.

(82) רות א, טזיז.

(79) הלי' מלכים ספ"ח.

(80) ס' שופטים טז, כא.

ולכאורה אינו מובן: כאשר גר בא להתגייר — למה צריך לומר לו מיד אודות ארבע מיתות ב"ד?! ובפרט בנוגע לרות, שכיון שהי' אז זמן קשה וכו', היו צריכים למצוא דרך קלה לפעול ענין הגיור.

ואעפ"כ מספרת התורה כל מה שאמרה נעמי לרות, כדי להורות באיזה אופן צריך להיות ענין הגיור, ש"מודיעים אותו .. מצוות קלות .. מצוות חמורות כו"ם⁸³; ודוקא עי"ז "זכתה (רות) ויצא ממנה דוד (נעים זמירות ישראל)"⁸⁴ שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות⁸⁵.

ובנוגע לעניננו — הרי זה החילוק שבין יהודה לשמשון: אצל יהודה הי' גיור כהלכה, ולכן הי' זה ענין של עלי'; ואילו אצל שמשון שלא הי' גיור כהלכה, אלא נשאר נשים נכריות, הי' זה ענין של ירידה. — זוהי אותה "תמנה", אבל כאשר הדבר נעשה שלא כהלכה, אזי נאמר "יורד .. תמנתה", שזהו ענין של ירידה.

וזהו כוונת התורה בסיפור אודות תמנתה ש"עולין לה מכאן ויורדין לה מכאן" — דלכאורה למה יש מציאות כזו שמאפשרת לומר על ענין של ירידה שזוהי עלי'? — כדי להבהיר בנוגע לכל הדורות שלאח"ז, עד לדורנו זה, שאם תהי' מציאות כזו שיאמרו על ענין של ירידה שזוהי עלי', ידעו את הוראת התורה כיצד להבחין בין ענין של עלי' לענין של ירידה — שרק אצל יהודה נאמר לשון עלי', כיון שהי' גיור כהלכה.

טו. כ"ק אדמו"ר שליט"א המשיך לדבר אודות המצב עתה היפך הענין של גיור כהלכה, ובין הדברים אמר: לא נעים לדבר בענין שהוא היפך שבחם של ישראל, אבל אי אפשר להתאפק, כיון שקורים דברים מבהילים.

וכמו מה שאירע לאחרונה בדרום אמריקה: הי' שם רב מסויים שאליו היו צריכים לפנות אלו שרצו להתגייר ולעלות לארץ ישראל. — אינני יודע אם הוא הי' מקיל או מחמיר, אבל בכל אופן, אלו שרצו להתגייר, היו צריכים לפנות אליו. אך לאחרונה הבחין שהפסיקו לפנות אליו. וכשפנה למשרד הממונה על זה לברר פשר הדברים, אמרו לו, שהחליטו, שלא זקוקים אליו יותר, כיון שגם במשרד שלהם יש שלשה אנשים, והם יכולים בעצמם לחתום ולאשר שפלוגי הוא יהודי! ...

ד (א).

83) יבמות מז, א.

84) שמואל"ב כג, א. וראה שהש"ר פ"ד, 85) ברכות ז, ב.

וכאשר אותו רב הודיע זאת למשרד הראשי בא"י שממונה על אלו שנמצאים בדרום אמריקה, פטרוהו בתירוץ המקובל, שלא ידוע להם דבר כזה!...

ועד"ז בנוגע להמדובר⁸⁶ אודות השליחים ששלחו לכמה עיירות ברוסיה להציע ולשדל גוים שיירשמו בתור יהודים ויוכלו לעלות לא"י (ושם יתנו להם את כל הזכויות של עולים חדשים, מכספי התרומות שיהודים נותנים במגביות של "כל נדרי"...) — שמנסים להכחיש זאת, וטוענים, שאני מתחמק מלומר פרטי הדברים כו' — בה בשעה שאמרת להם בפירוש שמו של השליח, ושם המשרד שבשליחתו הוא פועל וכו'. והוספתי, שהם לא זקוקים לשמוע זאת ממי שגר בברוקלין, ומעולם לא ביקר בא"י, כך, שהוא "פסול" מלהתערב בענינים אלו... שהרי הם יודעים היטב כל פרטי הדברים!

וכן ישנו המאורע עם זוג גוים מגרמניה — כך שכבר לא מדובר על אלו שבאים "מאחורי מסך הברזל" שטוענים שצריכים להקל עליהם... — שעלו לא"י ונרשמו בתור יהודים, ונתנו להם את כל הזכויות של עולים חדשים, בה בשעה שהם גוים גמורים, ולא עוד אלא בנים או נכדים של "נאצים", ובכך גורמים ש"נאצי" יהי' לו חלק בארץ ישראל כמו כל אחד מישראל (כהלשון בזה⁸⁷ — שיש לו ד' אמות בארץ ישראל). וגם במקרה זה המענה הוא שצריכים לדרוש ולחקור, ובכך מסתיימת הפרשה!

הם טוענים שיש צורך ב"עלי" כדי להשלים את החסרון של שש מיליון יהודים, אבל, האם זו נקראת "עלי", כשמביאים גוים במקום יהודים?! וכי חסרות בנות ישראל, שזקוקים ל"נשים נכריות"?!:

טז. ועוד מאורע מבהיל שלא הי' כמוהו מעולם:

פנה אלי רב צעיר בשאלה האם להצטרף ולחתום על כרוז של רבנים גדולי ישראל בנוגע לענין שהוא בבחינת יהרג ואל יעבור⁸⁸. מיד שאלתי אותו: מהי השאלה? הרי אתה אומר שזהו כרוז של רבנים גדולי ישראל, וא"כ, בודאי צריכים להתנהג ע"פ הוראתם?! והשיב לי, שהוא מתיירא לחתום, כיון שבגלל זה עלולים לפטר אותו ממשרתו, ואז יאבד את מקור פרנסתו.

קנא. ס' השטרות לר"י ברצלוני ע' 43. שו"ת מהר"ם ב"ר ברוך ס"י תקל.

(88) הכוונה לגיוס בנות לצבא (החז"ל).

(86) שיחת ש"פ ויצא, ט' כסלו ס"י ואילך (לעיל ע' 251 ואילך). וש"נ.

(87) ראה אוצר הגאונים קידושין ס"י קמ"ו

חשבתי שזו הגזמה בעלמא, אבל לאחרי כמה ימים קבלתי ידיעה שאכן פיטרוהו ממשרתו!

זהו דבר שלא יאומן — לפטר אדם ממשרתו, שזהו ענין של שפיכות-דמים, להשאיר אדם בעל משפחה ללא פרנסה — בגלל שנשמע להוראה של גדולי ישראל!

והגע עצמך: מדובר אודות אלו שמכירים בהם בתור רבנים, ואעפ"כ, הרי זה "דור ששופט את שופטיו"⁸⁹; הוא לא אומר שפלוני אינו "שופט", הוא אמנם "שופט", אבל הוא שייך ל"עירייה קטנה", ואינו מבין בהוויות העולם! ובכן: אם אתה סבור שהוא לא מסוגל להיות "שופט" — מדוע כלפי חוץ הנך קורא אותו בשם "שופט"?! קוראים אותו בשם "שופט", וביחד עם זה, סותרים את עצמם בכך שמורים לו מה לעשות! אם יספרו זאת ל-132 הגוים שיושבים באו"ם — לא יאמינו שיכול להיות דבר כזה!

ולאחרי כל זה, אין פוצה פה ומצפצף! — כנראה בגלל שיש עוד כאלו שאיבדו את פרנסתם, וחושבים שאם לא ירעישו, הנה כולי האי ואולי יוכלו להכנס מה"דלת אחורית" ולפעול שיקבלו בחזרה את משרתם, משא"כ אם ירעישו, אזי יפסידו את האפשרות לכך.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

ויה"ר שיהי' מעמד ומצב כפי שהי' בימי חנוכה — "על הנסים וכו'", ועד "להודות ולהלל לשמך הגדול".

[לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "ואני אבטח בך".]